

viat a matar un leió, lo qual era pus *faréstech* e pus cruel que negun altre --- lo qual ell vencé e aportà al pare quant l'ach mort» (iv, Ag., p. 218); el *DAG.* i *AlcM* hi aporten altres autoritats medievals, del S. xv, del *Sèneca*, del *Flos Medicinae* i de Francesc Alegre; «*ferestich*: wild», *Vocab. Cat.-Alemany* (1502, § 1332). Després ja no deixa de fluir literàriament i popularment fins avui: «arribades --- de pressa de son passeig --- per lo *ferésteq* que quedava lo cel, casi negre --- a la part de ponent», B. de Maldà (*Coll. B. V.*, 77); en Verdaguer és la forma preferida (fins en versos de l'*Atl.* on *ferest* hauria cabut igual): «lo cel veig en *ferésteques* bromades arrugar-se, / mostrant-se, com entre ales de corbs, a claps a claps, / la terra veig, glatint-nos, a nostres peus badar-se», «entre ays, cridòria y alarit salvatge, / ressona 'l crit *ferésteq* d'abordatge / y cent destrals roseguen com mastins», «veus tristes de la fossa, veus dolces del breçol, / fan chor ab lo *ferésteq* rugit y udoladica / ab què 'ls boscatges ploren la llum del darrer sol» (iii, 6a; introd., 4e; v, 2c).²

I així apareix en tota mena d'escriptors: del Principat, on és l'única forma d'ús viu (or. i occ.), però també molt usual i preponderant en la llengua escrita d'autors de tota mena (Pons i Massaveu; *ferésteqament*, Ruyra); «no paraven mai d'avançar, esbotzant els murs, saltant pels celoberts amb un estrèpit sord. travessat de tocs de corneta i de *ferésteq* cridòria quan s'envestien per la bretxa amb els lliberals a baioneta calada», Coromines (*Silèn*, xiv, 187); però també, amb alguna lleu variant de forma, en gent de les altres regions: *ferésteq*, Miquel Alcover (*BDLC* xiv, 106), *feréstic* en el menorquí Ruiz i Pablo; sincopat en «los animals més *fréstechs*», MGadea (*T. del Xè* II, 64), variant que, de fet, tinc anotada en ús bastant estès en els dominis occidentals: «en diuen el Saltet dels coloms perquè sempre hi passen *kolóms fréstechs*», Xixona (1963), *kolóms fréstiks* a l'Ebre (Benifallet, 1923) i a la Granja d'Escarp (1935), «una *kàbra fréstiga*» a Les Garrigues (Pobla de Cérvoles, 1936); però també «la Rasa de la Tosca és molt *faréstiga*» en el Cardener (Riner, 1964).

De tota manera *ferest*, encara que d'ús menys general, es troba poc o molt pertot i, si bé menys sovint que l'altre, no es pot dir que aparegui des de menys antic. Es pot creure, encara que no duguin definició i ho escriguin amb *a*, que és la forma registrada pels diccs. de rims des de fi del S. xiv (*ffaresta*, JMarc 675; *faresta*, Aversó 487.12, en llista de 25 rims plenisonants). En tot cas apareix, assegurat per les rimes en el *Romatge del Venturós Pelegrí* (que no deu ser posterior a 1500): «I -m despartit: / obrint los ulls viu, prop de mi, / un hom *ferest*, / molt alt e de terrible gest, / desfigurat, / negre e tot descarnat / ---», «la mort tan espantable e *feresta*» (23). De *ferest* n'hi ha un testimoni en occità antic: «un drach, que --- ffoc engenrat en Asya per Leviatan, que és serpen d'ayga mot *feresta* e cruel» (*RLR* xxix, 220.18) en una versió antiga de la *Legenda Aurea*, que (com vaig demostrar en *LleuresC*, 285, 347) figura en un ms. de

mj. S. xv que resulta en definitiva d'una adaptació de les *VidesR*; en occità és un hapax (segons *PSW* III, 451) i encara que les *VidesR* porten en aquest passatge (f° 151r2) *ferotja* (almenys segons el ms. principal), altrament no és impossible que aquí s'hagi perdut, com en altres parts del text català d'aquesta obra, algun bocí de la versió original, salvat en canvi en la traducció llenguadociana, i que *feresta* vingui d'aquella; en tot cas, com que es tracta del ms. 9759 escrit en l'Alt Llenguadoc, tindriem aquí una prolongació de l'àrea catalana del mot, que a penes ens aparta de la nostra llengua.

Posteriorment, encara que la pista del mot se'n faci fonedissa fins al S. xix [Lab. 1839; «*ferést*, horros, *torvo*, *horrendo*», *DFgra.*], com que llavors el trobem ple de saba i gust tradicional a les Illes i usat també en bons escr. Renaix., és clar que no hi degué haver solució de continuïtat. El tenim en efecte en tota mena de fonts mallorquines: «y lo més *ferest* de tot, / que a Ciutat no hi queda una ànima», PdA-Penya (*IdOr* I, 10); però igual en les altres illes («horroroso, imponente», PzCabr.), i veg. a *SEGALLA* cita de les *Rondalles Eiv.*, de JCastelló, 65; i a *REDOSSA*, del *Folk. Menorquí* de Camps Merc. (II, 7).

Menys sovint que *ferésteq*, va usar-se, però, en l'*Atl.*, des de l'original de 1877: «a la lluyta carnívora y *feresta* / barreja sos lladrucs negra tempesta, / congruada a garbí sobtadament, / y revinclades ones s'arestellen ---» (*introd.*, 5a); i en el cant Ib (45b), havia escrit «Pyrene, lluny del homes, vivia allí, dels óssos / y llops en lo romàtich, *ferest* amagatall, / sobre un roch, mal coberta ---» en el seu original.³ Mot abundantament usat per Coromines, si bé es nota que és sempre com a epítet i en to estilístic elevat o intensiu (donades les característiques del seu estil no fóra just, però, de veure-hi res d'artificiositat ni afectat): «engegaven la pilota *ferestament* perquè rebotés devés la cara del contrari ---» (*Reus est mortis* VI, en J. Apòstol, p. 124), «reia cínicament al veure el gest de la noia espitregada, en el tràfec d'escondir endebades la mòr-bida exuberància que al *ferest* minyó li encenia els ulls» (*Silèn*, xvii, 221); «imposada per la *feresta* barba del savi, li prengué la mà respectuosament i li féu l'amistat», «així els mobles --- i una mena d'ambient que feia pensar en un atapeïment d'ombres desvergonyides, no tenien lleure per a afrontar-los amb la *feresta* riota dels seus records» (*Pigmalió*, XII, 171, 165; i de nou, *Prometeu* XIII, § 2, p. 216).⁴

Quant a la formació etimològica d'aquest derivat en *-est* o *-ésteq*, ja he justificat a dalt el que em sembla. El cas és complex: prengui's com es vulgui, no hi ha solució simple, però tot sospesat, és el més raonable. Díficilment es pot dir que hi hagi un sufix *-ESTIS*: més aviat es tracta d'allò que Spitzer havia anomenat «un sufix en marxa», format amb l'acumulació d'elements originàriament no ben iguals i de procedència més o menys diversa: sobretot *agrestis* sí, i de *caelestis*, però també *silvestris* (amb el grup de *alpestris*, *rupes-tris*, *pedestris*, *equestris* ---), i no lluny d'això restaven *baixest* (BIS-SEXTUS), els celtismes (sobretot onomàs-